

Το Εθνικό Δασικό Πάρκο Μαχαιρά

Το ενημερωτικό αυτό φυλλάδιο περιέχει χρήσιμες πληροφορίες για το ΕΔΠ Μαχαιρά και σκοπό έχει να δώσει την ευκαιρία στον επισκέπτη να το γνωρίσει καλύτερα, να γνωρίσει τις αξίες του και τις αναψυχικές διευκολύνσεις που θα βρει σ' αυτό.

Γεωγραφική θέση και Γενικά Χαρακτηριστικά

Η ευρύτερη περιοχή του δάσους Μαχαιρά έχει έκταση 6 169,6 εκτάρια ή 61,70 km². Είναι Κύριο Κρατικό Δάσος και αποτελείται από δύο κύριες μεγάλες συμπαγείς δασικές εκτάσεις, αυτή του Μαχαιρά (4 393 ha) και της Αετόμουττης (1 533 ha), ένα μικρό δασύλλιο, αυτό του Λυθροδόνα (131 ha) όπως επίσης και ένα μικρότερο, τα "Βουνιά του Ανέμου" (112,6 ha). Το μεγαλύτερο μέρος του δάσους Μαχαιρά έχει κηρυχθεί σε "Εθνικό Δασικό Πάρκο"

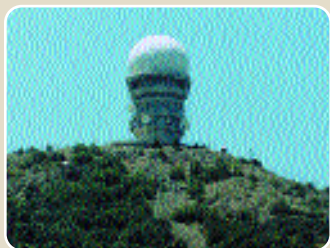

Δάσος Τραχειάς Πεύκης (*Pinus brutia*)

με δύο αποφάσεις του Υπουργικού Συμβουλίου. Είναι το δάσος Μαχαιρά, το δασύλλιο του Λυθροδόνα (Αρ. Αποφ. 61.368 - 22.12.04) όπως επίσης και τα "Βουνιά του Ανέμου" (Αρ. Αποφ. 62.114 - 1.6.05) το οποίο ήταν χαλίτικη δασωμένη έκταση η οποία εραπτόταν του Κρατικού δάσους Μαχαιρά και είχε κηρυχθεί σε Κρατικό Δάσος. Το Εθνικό Δασικό Πάρκο Μαχαιρά έχει έκταση 4 523,6 εκτάρια (ha) ή 45,24 km². Το εν λόγω ΕΔΠ καλύπτει τμήματα των επαρχιών Λευκωσίας και Λάρνακας και αρχίζει από ένα υψόμετρο 300 m και φθάνει μέχρι 1 423 m (Κιόνια). Στα ανατολικά επεκτείνεται μέχρι το χωριό Λυθροδόνας και την περιοχή Κυπροβάσας, στα νότια μέχρι το χωριό Βαβατινιά, στα δυτικά μέχρι τα χωριά Φικάρδου, Λαζανιά και Γούρρι και τέλος στα βόρεια μέχρι τα χωριά Καπέδες και Φιλάνι.

Διοίκηση - Διαχείριση

Το ΕΔΠ Μαχαιρά αποτελεί μέρος της Δασικής Περιφέρειας Λευκωσίας - Λάρνακας - Αμμοχώστου. Η διοίκηση και διαχείριση του δάσους είναι αρμοδιότητα του Τμήματος Δασών του Υπουργείου Γεωργίας, Φυσικών Πόρων και Περιβάλλοντος. Ο Δασικός Σταθμός Λυθροδόνα στον οποίο βρίσκεται η διοίκηση του ΕΔΠ, είναι επανδρωμένος με δασικούς υπαλλήλους και δασεργάτες. Αξίζει να σημειωθεί ότι στην πιο ψηλή κορυφή του ΕΔΠ Μαχαιρά, τα Κιόνια, λειτουργεί κατά τους καλοκαιρινούς μήνες πυροφυλάκιο για τον εντοπισμό των πυρκαγιών. Οι κύριες δασικές εργασίες στο ΕΔΠ Μαχαιρά είναι η προστασία του δάσους από πυρκαγιές, ο σχεδιασμός, η βελτίωση και συντήρηση των χώρων αναψυχής,

Κιόνια (1423m)

μονοπατιών μελέτης της φύσης και του δασικού οδικού δικτύου, η διαχείριση και περιποίηση των δασικών οικοσυστημάτων και των δασοσυστάδων, η διατήρηση και προστασία της άγριας ζωής κλπ.

Κλίμα

Παρ' όλο που το κλίμα σε ολόκληρη την έκταση του ΕΔΠ Μαχαιρά είναι μεσογειακό, παρατηρούνται αισθητές διαφορές μεταξύ περιοχών με ψηλά και χαμηλά υψόμετρα. Έτσι στην κορυφογραμμή Κιονιών - Μαχαιρά οι βροχές το χειμώνα είναι πιο πολλές και η μέση ετήσια βροχόπτωση φτάνει τα 700 mm, οι θερμοκρασίες του καλοκαιριού είναι πιο χαμηλές, με τις μέγιστες να μην ξεπερνούν τους 32 - 33° C, οι χειμώνες είναι πιο ψυχροί με θερμοκρασία που φτάνει τους -5° C με νυκτερινούς παγετούς και λίγα χιόνια. Επίσης παρατηρείται βροχόπτωση και σε μερικές μέρες του καλοκαιριού. Τα αντίστοιχα κλιματολογικά στοιχεία για την πιο ξηροθερμική ζώνη Δελικήπου - Κυπροβάσας - Λυθροδόνα - Καπέδων - Φιλάνι είναι: βροχόπτωση 300 - 450 mm, μέγιστες ημερήσιες καλοκαιρινές θερμοκρασίες που φτάνουν ή ξεπερνούν τους 40° C και σπάνιους παγετούς το χειμώνα. Βροχές κατά τους καλοκαιρινούς μήνες είναι εξαιρετικά σπάνιες. Όπως είναι αυτονόητο το κλίμα γίνεται πιο υγρό, λιγότερο θερμό το καλοκαίρι και πιο ψυχρό το χειμώνα όσο αυξάνεται το υψόμετρο.

Γεωλογία

Το ΕΔΠ Μαχαιρά γεωλογικά ανήκει στο γνωστό οφιολιθικό σύμπλεγμα του Τροόδους που σχηματίστηκε στο Ανώτερο Κρητιδικό πριν από 90 εκατομμύρια χρόνια περίπου.

Τα πετρώματα που καλύπτουν την περιοχή του ΕΔΠ Μαχαιρά είναι πυριγενή και εμπίπτουν σε δύο κύριες ομάδες:

- Τα φλεβικά πετρώματα της ομάδας Διαβάση που καλύπτουν την υψηλότερη ζώνη του ΕΔΠ Μαχαιρά από τα Κιόνια μέχρι και το δρόμο που οδηγεί στο Μοναστήρι του Μαχαιρά. Σ' αυτή την ομάδα πετρωμάτων σχηματίζονται εύφορα εδάφη, υπάρχουν όμως πλαγιές ολότελα διαβρωμένες όπου αποκαλύπτεται ο γυμνός βράχος. Εντυπωσιακά δείγματα αυτής της ομάδας είναι οι γκρεμμοί βορειοδυτικά των Κιονιών στην περιοχή Χόνες.
- Η δεύτερη ομάδα πετρωμάτων είναι τα ηφαιστιογενή πετρώματα του Ορίζοντα Βάσης που είναι διαβασικές φλέβες με λεπτές ζώνες από προσεφαλοειδείς λάβες (Pillow lavas) που καλύπτουν τα χαμηλότερα υψόμετρα του ΕΔΠ Μαχαιρά.

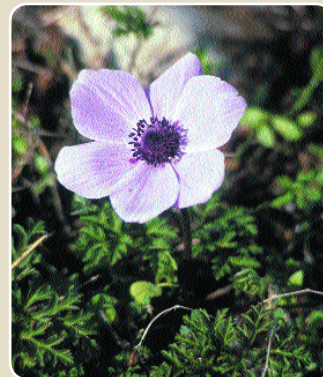
Στο δάσος Αετόμουττης συνυπάρχουν πετρώματα του Ορίζοντα Βάσης καθώς και του Ανώτερου και Κατώτερου Ορίζοντα Λαβών.

Χλωρίδα

Η ποικιλότητα που παρουσιάζει η βλάστηση στο ΕΔΠ Μαχαιρά είναι το αποτέλεσμα της διακύμανσης των οικολογικών και

Ενδημικό είδος κρόκου (*Crocus hartmannianus*)

Ανεμόνη (*Anemone coronaria*)

άλλων παραγόντων που επηρεάζουν την ανάπτυξη και τη διαμόρφωση των καταληκτικών φυτοκοινωνιών. Αυτοί οι παράγοντες είναι το υψόμετρο, η έκθεση και η κλίση του εδάφους που επηρεάζουν το τοπικό κλίμα (μικροκλίμα), το γεωλογικό υπόστρωμα και το βάθος του εδάφους, η ανθρώπινη επίδραση (πυρκαγιές, βόσκηση, ξύλευση) κλπ. Έτσι το μεγαλύτερο μέρος του δάσους είναι φυσικό και αναγεννάται από μόνο του, χωρίς την επέμβαση του ανθρώπου, ενώ σε μικρότερες εκτάσεις είναι τεχνητό, δηλαδή αναδασώσεις μετά από πυρκαγιές όπως στις περιοχές "Δρυς", "Μούττη του Κόρνου" και "Τουρκοπουλιέρης".

Κοκκινομανιτάρο (*Lactarius deliciosus*)

Επίσης, αλλού το δάσος είναι πυκνό, αλλού είναι αραιό, με ή χωρίς υπόροφο λατζιάς, αλλού είναι μονότονο και αλλού με πολλές εναλλαγές.

Στην πιο θερμή και ξηρή ζώνη, Δελίκηπος - Κυπροβάσα - Λυθροδόνας - Καπέδες - Φιλάνι εκτός από την Τραχειά Πεύκη (*Pinus brutia*), το κοινό άγριο πεύκο, που είναι το κυρίαρχο δασικό είδος δέντρου στο ΕΔΠ Μαχαιρά, απαντώνται σε ανοίγματα κυρίως και άλλα μικρά δέντρα, θάμνοι και φρύγανα με πιο κοινά είδη την αγριελιά (*Olea europaea*), την κιτρινομοσφιλιά (*Crataegus azarolus*), την αγριοτρεμιθιά (*Pistacia terebinthus*), τις ξισταρκές (*Cistus creticus ssp. creticus* και *Cistus salviifolius*), την καππαρκά (*Capparis spinosa var. canescens*) και αρκετά άλλα φρυγανώδη και ποώδη φυτά.

Πιο ψηλά, γύρω στα 600 - 700 μέτρα ανάλογα με την περιοχή και την έκθεση του εδάφους, κάνουν την εμφάνισή τους η ενδημική λατζιά (*Quercus alnifolia*), η αντρουκλιά (*Arbutus andrachne*), με τις όμορφες εναλλαγές των χρωμάτων. Η λατζιά εμφανίζεται είτε σε διάκενα σχηματίζοντας πυκνούς θαμνώνες είτε ως υπόροφος, πυκνός ή αραιός του πευκοδάσους, ιδιαίτερα σε βόρειες εκθέσεις που είναι πιο υγρές και δροσερές.

Σε ρεματιές και υγρές περιοχές αναπτύσσονται υγρόφιλες φυτοκοινωνίες με κυρίαρχα είδη, τον πλάτανο (*Platanus orientalis*), το σκλέδρο (*Alnus orientalis*), τη δάφνη (*Laurus nobilis*), το σφένδαμνο (*Acer obtusifolius*), τη μερσινιά ή μυρτιά (*Myrtus communis*), την πυκροδάφνη ή αροδάφνη (*Nerium oleander*), το βάτο (*Rubus sanctus*), τη μέντα (*Mentha longifolia ssp. cyprica*), κλπ.

Τα είδη των φυτών που απαντώνται στο ΕΔΠ Μαχαιρά υπολογίζεται ότι ξεπερνούν τα 600. Ανάμεσά τους υπάρχουν εικοσιεπτά (27) ενδημικά είδη της Κύπρου από τα οποία ο Κρόκος (*Crocus hartmannianus*) και ο κυπριακός Κρόκος (*Crocus cypricus*) συμπεριλαμβάνονται στον κατάλογο των αυστηρώς προστατευόμενων ειδών της Σύμβασης της Βέρνης.

Πανίδα

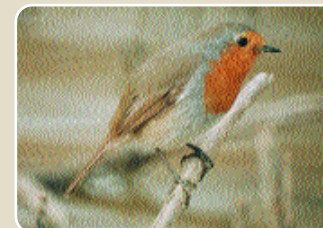
Η πανίδα του ΕΔΠ Μαχαιρά είναι πλούσια με ιδιαίτερη οικολογική σημασία. Κυρίαρχα ήδη από τα θηλαστικά είναι η αλεπού (*Vulpes vulpes indutus*), ο λαγός (*Lepus europaeus*) και ο σκαντζόχοιρος (*Hemiechinus auritus dorotheae*).

Αρκοπέζουνο (*Columba livia*)

Από τα πουλιά ιδιαίτερη σημασία έχουν το προστατευόμενο περδικοσιάχινο (*Hieraaetus fasciatus*) και τα ενδημικά τρυποράσιης (*Sylvia melanothorax*), σκαλιφούρτα (*Oenanthe cyprica*), δωδεκάτης ή πεμπετσούν (*Parus ater cyprites*), θουπί (*Otus scops cypricus*), κίσσα (*Carulus glandarius*). Από τα πιο κοινά αναφέρουμε την πέρδικα (*Alectoris chukar*), τη φάσσα (*Columba palumbus*), το τρυγόνι (*Streptopelia turtur*), το

αηδόνι (*Luscinia megarhynchos*), τον κότσυφα ή μαυρόπουλο (*Turdus merula*), που αν και είναι αποδημητικό είδος έχει εντοπισθεί μικρός βιότοπος όπου ζει και αναπαράγεται στο ΕΔΠ Μαχαιρά. Επίσης υπάρχουν διάφορα είδη ερπετών όπως φίδια και σαύρες, έντομα όπως κολεόπτερα και σπάνια ενδημικά είδη πεταλούδων που συνθέτουν μια σχετικά πλούσια πανίδα μεγάλης οικολογικής σημασίας για το νησί μας.

Κοκκινολαίμης (*Erithacus rubecula*)

Υδρολογία

Από το ΕΔΠ Μαχαιρά και συγκεκριμένα από την πιο ψηλή περιοχή τα Κιόνια πηγάζουν οι δύο μεγαλύτεροι χείμαρροι της Κύπρου ο Πεδιαίος και ο Γιαλιάς, και οι ποταμοί Πεντάσχοινας και Μαρώνι.

Ο υδρολογικός ρόλος του δάσους συνίσταται κυρίως στο φιλτράρισμα και καθάρισμα του νερού της βροχής και των χιονιών, στην αποθήκευση του στα υπόγεια υδροφόρα στρώματα και στον εμπλουτισμό του νερού των πηγών.

Η εξασφάλιση καθαρού πόσιμου νερού είναι μια λειτουργία με ιδιαίτερη σημασία, δεδομένης της αυξανόμενης μόλυνσης των υπογείων νερών από τις διάφορες χημικές ουσίες που χρησιμοποιεί αλόγιστα ο άνθρωπος.

Βρύση του Πετρή

Αναψυχή

Από πλευράς υπαίθριας αναψυχής και δασοτουρισμού, το ΕΔΠ Μαχαιρά αποτελεί σημαντικό πόλο έλξης πολλών ξένων και ντόπιων περιηγητών. Τούτο οφείλεται στα δροσερά του καλοκαίρια, στις φυσικές καλλονές, στο υγιεινό δασικό περιβάλλον και στη μικρή απόσταση που έχει από τα αστικά κέντρα Λευκωσίας, Λάρνακας και των ελεύθερων περιοχών της επαρχίας Αμμοχώστου. Ο επισκέπτης του ΕΔΠ Μαχαιρά έχει την ευκαιρία να απολαύσει και να θαυμάσει τις φυσικές και ανεπανάληπτες ομορφίες των δασικών οικοσυστημάτων, να αναζωογονηθεί και να ηρεμήσει μέσα στη μαγεία της φύσης, να μελετήσει, να εμπνευστεί και να ασκηθεί περπατώντας τα μονοπάτια της φύσης, να διασκεδάσει και να απολαύσει το φαγητό του με την οικογένεια του και τους φίλους του, να ξεφύγει από την μονοτονία, το άγχος και την ένταση της καθημερινής ζωής και να βρεθεί σε καθαρό περιβάλλον απαλλαγμένο

από κάθε είδος ρύπανσης. Η επαφή του επισκέπτη με τα στοιχεία του δάσους και της φύσης θα του χαρίσει αξέχαστες, μοναδικές εμπειρίες και ανεπανάληπτες στιγμές που θα τις θυμάται πάντα με νοσταλγία. Οι επισκέπτες του δάσους αυξάνονται από χρόνο σε χρόνο, γι' αυτό και το Τμήμα Δασών, σε συνεργασία και με άλλες Υπηρεσίες, έχει αναπτύξει την απαραίτητη υποδομή και προσφέρει με κατάλληλο σχεδιασμό, ικανοποιητικό αριθμό αναψυχικών διευκολύνσεων, όπως εκδρομικούς χώρους με παιδικές χαρές και μονοπάτια μελέτης της φύσης. Συνολικά υπάρχουν τρεις εκδρομικοί χώροι δυναμικότητας 2 200 ατόμων και έξι μονοπάτια που φαίνονται σε πίνακα και χάρτη στο τέλος του φυλλαδίου.

Αξιοθέατα

Εκτός από τους εκδρομικούς χώρους, τα μονοπάτια μελέτης της φύσης και τις διαδρομές μέσα στο δάσος, ο επισκέπτης του δάσους μπορεί να δει και να επισκεφθεί και ορισμένα άλλα ενδιαφέροντα όπως το ξακουστό μοναστήρι της Παναγίας του Μαχαιρά, το μοναστήρι του Προφήτη Ηλία και το εξωκλήσι του Αγίου Ονουφρίου.

Από τις πολλές όμορφες περιοχές του δάσους, ξεχωρίζουν ιδιαίτερα δύο που αξίζει κάποιος να επισκεφθεί και να απολαύσει. Ταξιδεύοντας το δασόδρομο από Μαχαιρά προς Κιόνια μπορεί να σταματήσει για λίγο στο σημείο θέας «Κακοκέφαλος» και να κοιτάξει ανατολικά. Θα δει τότε να υψώνονται στον ορίζοντα σαν διδυμες αδελφές οι δύο βουνοκορφές που φέρουν το τοπωνύμιο «Δύο Μούττες». Η περιοχή αυτή έχει μια ξεχωριστή ιδιαιτερότητα από το υπόλοιπο δάσος του Μαχαιρά γιατί είναι καλυμμένη με το ενδημικό είδος λατζιά (Quercus alni-

“Δύο Μούττες”

folia) που δημιουργεί ένα πολύ εντυπωσιακό πυκνό θαμνώνα. Αν κοιτάξει μετά βόρεια θα απολαύσει τη θέα του μεγαλύτερου μέρους του πευκοδάσους Μαχαιρά.

Αξίζει ακόμη να αναφερθεί η ιστορική περιοχή του Κρησφύγετου του «Σταυραετού του Μαχαιρά» και ήρωα του απελευθερωτικού αγώνα 1955 – 1959, Γρηγόρη Αυξεντίου, την οποία μπορεί κάποιος να επισκεφθεί μέσω δρόμου από το μοναστήρι της Παναγίας του Μαχαιρά.

Πληροφορίες

Για επιπρόσθετες πληροφορίες ή παρατηρήσεις και εισηγήσεις, όπως οδηγίες προσανατολισμού, μπορεί κανείς να επικοινωνήσει με το Δασικό Σταθμό Λυθροδόντας τηλ. 22542944 ή με τα κεντρικά γραφεία της Δασικής Περιφέρειας Λευκωσίας 22403739.

Οδηγίες συμπεριφοράς επισκέπτη

- Απαγορεύεται το άναμμα φωτιάς σε οποιοδήποτε σημείο του δάσους ακόμα και σε δρόμους ή πλατείες που βρίσκονται μέσα σ' αυτό.
- Το άναμμα φωτιάς επιτρέπεται αποκλειστικά για την ετοιμασία φαγητού και μόνο στις ψησταριές των εκδρομικών χώρων.
- Προτού φύγετε να σβήσετε εντελώς τη φωτιά που έχετε ανάψει στην ψησταριά. Επίσης να προσέχετε τα παιδιά σας να μην παίζουν με σπέρτα στο δάσος και μην πετάτε αναμμένα σπέρτα ή αποτσιγάρα.
- Μη ρίχνετε ακαθαρσίες μέσα στο δάσος. Πριν φύγετε μαζέψτε σχολαστικά όλα τα σκουπίδια που προκαλέσατε εσείς ή η παρέα σας και τοποθετήστε τα στα σκουβαλοδοχεία. Αν δεν υπάρχουν σκουβαλοδοχεία ή αν είναι γεμάτα πάρτε τα σκουπίδια μαζί σας, μην τα αφήσετε σε σακούλια έξω από τα σκουβαλοδοχεία.
- Μην ενοχλείτε τα πουλιά και τα ζώα του δάσους. Αποφεύγετε να κόβετε κλαδιά δέντρων ή θάμνων, μην ξεριζώνετε φυτά και μη χαράσσετε τους κορμούς δέντρων.
- Αποφεύγετε να προκαλείτε οποιαδήποτε ζημιά στους χώρους αναψυχής και στις κατασκευές που υπάρχουν σ' αυτούς.
- Μην κάνετε άσκοπους θορύβους, σεβαστείτε την ησυχία των άλλων επισκεπτών.
- Αποφεύγετε να καπνίζετε ή να τρωτε όταν περπατάτε στα μονοπάτια μελέτης της φύσης.

Χώροι Αναψυχής στο Δάσος Μαχαιρά

Εκδρομικοί Χώροι:

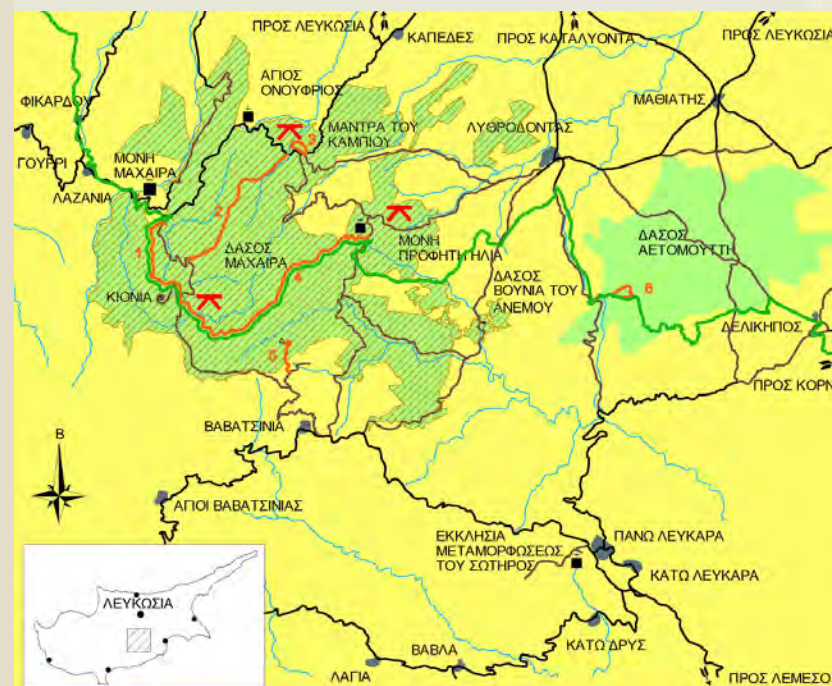
A/A	Ονομασία	Δυναμικότητα σε επισκέπτες	Υψόμετρο* m
1	Μάντρα του Καμπιού	1 500	700
2	Κιόνια	560	1 240
3	Προφήτης Ηλίας	120	700

(*) Υπερθαλάσσιο ύψος σε μέτρα.

Μονοπάτια Μελέτης της Φύσης

A/A	Ονομασία	Μήκος* Km	Χρόνος* Πορείας (Ώρες)	Υψόμετρο m* Αρχή - Τέλος
1	Κιόνια – Δρυς	3,0	1,5	1 400 – 900
2	Κακοκέφαλος – Μάντρα του Καμπιού	6,0	3,5	1 200 – 700
3	Μάντρα του Καμπιού (Μονοπάτι αναπήρων)	1,0	1,0	700 – 700
4	Κιόνια – Προφήτης Ηλίας	7,0	3,5	1 240 – 700
5	Βαβατσίνα – Μούττη της Αθασιάς	2,0	1,0	1 000 – 1040
6	Λευκοθέα	2,5	1,0	500 – 600

(*) Οι αριθμοί που δίνονται είναι το συνολικό μήκος, ο μέσος χρόνος πορείας και τα υπερθαλάσσια ύψη της αρχής και τέλους κάθε μονοπατιού.

ΥΠΟΜΝΗΜΑ	
—	ΑΣΦΑΛΤΟΔΡΟΜΟΣ
—	ΧΩΜΑΤΟΔΡΟΜΟΣ
—	ΜΟΝΟΠΑΤΙ
—	ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΜΟΝΟΠΑΤΙ "Ε4"
■	ΚΡΑΤΙΚΟ ΔΑΣΟΣ
■	ΕΘΝΙΚΟ ΔΑΣΙΚΟ ΠΑΡΚΟ
▲	ΕΚΔΡΟΜΙΚΟΣ ΧΩΡΟΣ

1	ΚΙΟΝΙΑ - ΔΡΥΣ (3 Χλμ)
2	ΚΑΚΟΚΕΦΑΛΟΣ - ΜΑΝΤΡΑ ΤΟΥ ΚΑΜΠΙΟΥ (6 Χλμ)
3	ΜΑΝΤΡΑ ΤΟΥ ΚΑΜΠΙΟΥ (ΜΟΝΟΠΑΤΙ ΑΝΑΠΗΡΩΝ) (1 Χλμ)
4	ΕΚΔΡΟΜΙΚΟΣ ΧΩΡΟΣ ΚΙΟΝΙΩΝ - ΠΡΟΦΗΤΗΣ ΗΛΙΑΣ (7 Χλμ)
5	ΒΑΒΑΤΣΙΝΙΑ - ΜΟΥΤΤΗ ΤΗΣ ΑΘΑΣΙΑΣ (2 Χλμ)
6	ΛΕΥΚΟΘΕΑ (2 Χλμ)

Γ.Τ.Π. 255/2006 – 10.000

Εκδόθηκε από το Γραφείο Τύπου και Πληροφοριών

Εκτύπωση: Theopress Ltd

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΓΕΩΡΓΙΑΣ, ΦΥΤΟΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ ΚΑΙ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ

ΤΜΗΜΑ ΔΑΣΩΝ

ΤΟ ΕΘΝΙΚΟ ΔΑΣΙΚΟ Πάρκο Μαχαιρά

www.moa.gov.cy/forest